

شاید پیر شدن جمعیت ژاپن خبر خوبی برای جهان باشد...

ژاپن پیرترین جمعیت دنیا را دارد و جمعیت این کشور نیز رو به کاهش است. اما شاید بر خلاف تصور عموم، موارد مذکور به نفع آینده این کشور تمام شود و کیفیت زندگی مردم را بهتر کند.

ژاپن پیرترین جمعیت دنیا را دارد و جمعیت این کشور نیز رو به کاهش است. اما شاید بر خلاف تصور عموم، موارد مذکور به نفع آینده این کشور تمام شود و کیفیت زندگی مردم را بهتر کند.

آیا سرنوشت یک مملکت را نرخ باروری آن تعیین می‌کند؟ اعلام این خبر که در سال 2013 جمعیت ژاپن برای پنجمین سال متوالی به میزان 250 هزار نفر معادل یک چهارم میلیون نفر کاهش یافت، باعث بروز نگرانی‌هایی در این خصوص شد که شاید این کشور در سراسی بی سقوط نهایی قرا گرفته باشد.

برخی متخصصان عقیده دارند رکود دهه‌های گذشته نشانه‌ای از مشکلاتی است که تغییرات جمعیتی برای این کشور به ارمغان آورده است. ژاپن پیرترین جمعیت دنیا را دارد؛ میانگین سنی این کشور 46 سال است، متوسط عمر ژاپنی‌ها 84 سال است و یک چهارم جمعیت این کشور بالای 65 سال سن دارند. اما از نظر برخی دیگر، این مسائل لزوماً به معنای داشتن آینده‌ای تیر و تار نیست. اتفاقاتی که در سال‌های پیش رو رخ خواهد داد، می‌تواند چراغ راهی برای سایر کشورها باشد. طول عمر ژاپنی‌ها نمی‌تواند نرخ باروری فوق‌العاده پایین این کشور را که 1.4 کودک به ازای هر زن است، جبران کند. «جمعیت سختکوش ژاپن بی‌فرزندی داوطلبانه و گسترده را با آغوش باز پذیرفته است.» این جمله‌ای است که نیکولاس ابرستات، جمعیت‌شناس موسسه سرمایه‌گذاری آمریکا (AEI) بر زبان می‌آورد. از هر چهار زن ژاپنی، یک زن بچه ندارد. اگرچه برخی از کشورهای اروپایی نیز نرخ باروری پایینی دارند، اما این مشکل را با مهاجری جبران کرده‌اند؛ راه‌حلی که کشور جزیره‌ای ژاپن آن را نمی‌پذیرد.

صورت‌حساب‌های بهداشتی کمتر نگاه عمومی به وضعیت ژاپن این است که این کشور در وضعیت بدی قرار دارد: کاهش جمعیت باعث کند شدن رشد اقتصادی شده و جمعیت سالخورده هزینه‌های مالی زیادی را تحمیل می‌کند. اما ابرستات می‌گوید که جنبه دیگری هم وجود دارد. بخشی از جمعیت ژاپن که به جمعیت کارگر این کشور وابسته هستند، رقمی غیرعادی را نشان نمی‌دهد. تنها نکته این است که تعداد افراد بالای 65 سال این کشور دو برابر تعداد کودکان آن است. در نتیجه ژاپن هزینه‌های کمتری را برای آموزش پرداخت می‌کند. همچنین از آنجایی که ژاپنی‌ها سالم‌ترین مردمان دنیا هستند، هزینه‌های بهداشتی این کشور بسیار پایین‌تر از سایر کشورهای دنیا است.

اکنون دو دهه است که اقتصاد ژاپن رشد کندی را تجربه می‌کند؛ اما همین مساله نیز گول‌زننده است. به گفته ویلیام کلاین از موسسه اقتصاد بین‌المللی پیترسون واشنگتن، به لطف جمعیت رو به کاهش این کشور، درآمد فردی ژاپنی‌ها به شدت افزایش یافته است و به مراتب بهتر از بسیاری از شهروندان آمریکایی است.

با داشتن جمعیتی معادل 127 میلیون نفر، به سختی می‌توان گفت فضای خالی در این کشور باقی‌مانده است. اما کاهش جمعیت در آینده به معنای آن است که فضای زندگی بیشتری وجود خواهد داشت، سرانه زمین‌های کشاورزی افزایش می‌یابد، نیاز به زمین برای تامین غذا و سایر منابع نیز کاهش می‌یابد؛ و در نتیجه کیفیت زندگی باز هم بالاتر می‌رود.

چراغ راه آیندگان

ژاپن تنها کشوری نیست که به کاهش جمعیت دچار است: روسیه، رومانی و مجارستان نیز چنین وضعیتی دارند. برای بسیاری دیگر از کشورها نیز این اتفاق تنها به لطف مهاجری به تاخیر افتاده است. اما انفجار جمعیتی جهان به آرامی در حال مهار شدن است. به گفته جمعیت‌شناس دانمارکی، هانس راسلینگ، جهان اخیراً «اوج کودک» خود را پشت سر گذاشته است: نقطه‌ای که تعداد کودکان بین 0 تا 14 سال دنیا رو به کاهش می‌گذارد. طی 40 سال اخیر، نرخ باروری جهانی نصف شده است. در حال حاضر کمتر از 2.5 کودک به ازای هر زن وجود دارد، و ممکن است به زودی جمعیت جهان به نقطه اوج خود برسد.

بنابراین، شاید بهتر باشد به جای آنکه ژاپن را جمعیتی دورافتاده از دهکده جهانی بدانیم؛ این کشور را رهبر تغییرات جمعیتی

جهان آینده خطاب کنیم. البته این بدان معنی نیست که نسخه ژاپن مناسب همه کشورها باشد چراکه چنین چیزی برای برخی کشورها فاجعه محسوب می‌شود. دولت چین سال گذشته از ترس آنکه پیش‌بینی کاهش جمعیت در دهه 2030 / 1420 روی توسعه اقتصادی این کشور تاثیر منفی بگذارد، سیاست تک فرزندی خود را ملغی اعلام کرد. اما به عقیده برخی دیگر، عبور از اوج جمعیتی اولین گام لازم برای کاهش هجوم انسان به سامانه‌های پشتیبانی حیات زمین است. در چنین حالتی، پیروی از مثال ژاپن می‌تواند گزینه‌ای عاقلانه محسوب شود.